

Leto 1979 naj bo zares odločilno

Kongres Zveze izseljencev iz Benečije, ki je bil pred kratkim na Lesah, in že kar tradicionalni »Dan emigranta«, ki so ga kulturna društva in že omenjena Zveza izseljencev priredile prejšnjo nedeljo v Čedadu, predstavljata prav gotovo važna mejnika v prizadevanjih naših bratov iz Beneške Slovenije, Rezije in Kanalske doline za priznanje njihovih najosnovnejših pravic. Tako kongres kot prireditev v Čedadu sta bila predvsem neposreden odgovor vsem tistim italijanskim nacionalističnim silam in posameznikom, ki prikrito ali odkrito še vedno skušajo ovirati proces vsestranskega osvoboditve v tistem delu videmske pokrajine, v katerem živi slovensko ljudstvo.

Na kongresu je bilo naravnost ganljivo videti, kako so mladi Benečani, rojeni v tujini, samozavestno nastopali, kako v njihovih izjavah ni bilo niti najmanj opaziti občutka manjvrednosti, ki je bil tako značilen za starejše generacije, in kako so mladi predvsem kazali veliko navezanost na svojo deželico in izpovedovali do nje globoko ljubezen. Podoben prizor se je opazovalcu nudil tudi prejšnjo nedeljo v Čedadu, saj so mnogi tudi eno uro pred pričetkom prireditve potrpežljivo, vendar dostojanstveno čakali, da se odprejo glavna vrata gledališča, in da zasedejo prostore v gledališki dvorani. Iz njihove drže in obnašanja se je zdelo, kot da se pripravljajo na pomemben obred.

Predstavniki beneških Slovencev povsem pravilno poudarjajo, da je ureditev jezikovnih in kulturnih vprašanj tesno povezana s pravilno in pravično rešitvijo gospodarskih in socialnih problemov, se pravi, da gre za več aspektov ene in iste problematike. Ti predstavniki zato tudi vedno glasneje zahtevajo od pristojnih oblasti, naj se Slovincem v videmski pokrajini odkrito prizna pravica, da sodelujejo o lastni usodi, da postanejo subjekt dogajanja in da se končno odpravi dosedanja naravnost poniževalna praksa, po kateri je naše ljudstvo v tej pokrajini predmet najrazličnejšega manipuliranja, kot da bi šlo za manjvredne ljudi.

Zastopniki kulturnih društev in drugih slovenskih organizacij v Benečiji opozarjajo na naravnost pogubne posledice emigracije, ki je uradna italijanska politika ni omejevala, kot bi bila njena dolžnost, temveč jo celo pospeševala. Doline ob Nadiži in Teru so zaradi tega danes naravnost obubožane, saj so jih desetletja zapuščale najboljše in zlasti mlade sile, ki so morale s trebihom za kruhom v tujino. Tej

dalje na 2 strani ■

Ob razpletu dogodkov v Kambodži

GRE ZA MERJENJE SIL MED SOVJETSKO ZVEZO IN KITAJSKO

V središču pozornosti svetovne javnosti je pnovno položaj v jugovzhodni Aziji, katerega razplet dejansko že ogroža mir na svetu. Pripetilo se je, da so uporniki Enotne fronte za osvoboditev Kampučije ob podpori vietnamske vojske takorekoč v nekaj dneh zasedli skoraj celotno ozemlje Kambodže ali Kampučije ter zrušili režim rdečih Hmerov, katerih najvidnejši predstavnik je bil Pol Pot. Radio v zasedeni kamboški prestolnici Phnom Penhu je v nekem svojem poročilu naglasil, da se je kamboško prebivalstvo rešilo »izpod železnega jarma fašističnih, totalitarnih in zločinskih izdajalcev, kakršnih svet še ni videl v vsej svoji zgodovini«. Po drugi strani pa se je na pozornici svetovne diplomacije po več kot treh letih iznenada pojavil bivši kamboški državni poglavar, princ Narodom Sihanuk, ki ga je bil odstavil režim rdečih Hmerov in ga nekaj let držal v hišnem priporu. Tik pred padcem Phnom Penha je Sihanuk po naročilu diktatorja Pol Pota odpotoval v Peking, odkoder je nadaljeval pot proti New Yorku, kjer naj bi pred Varnostnim svetom Združenih narodov zagovarjal pravico svoje države do neodvisnosti in suverenosti ter obsodil vietnamski vojaški poseg in dejansko zasedbo države.

Človeku, ki ne spremlja od blizu dogajanja v jugovzhodni Aziji, pade takoj v oči predvsem dejstvo, da so se zapletle v krvav spor sile, ki so do leta 1975 vodile skupen boj proti »ameriškim imperialistom in njihovim hlapcem« in v tem boju tudi zmagale. Zakaj in čemu so se kmalu nato razmere tako poslabšale in zaostrele, da je bil spopad neogiben? Zakaj so rdeči Hmeri, ki so prišli na oblast v Kambodži prav po zaslugi vietnamskih komunistov, zdaj postali »zločinski fašisti, kakršnih svet še ni videl v vsej svoji zgodovini?« Res je, da so Pol Pot in njegovi tovariši uvedli v državi tako imenovani »integralni komunizem« (baje je v raznih čistkah izginilo več kot milijon ljudi), a to nikakor ne opravičuje viet-

namskega oboroženega posega in vojaške zasedbe sosedne države.

Opazovalci menijo, da pri celotni zadevi spor med rdečimi Hmeri in vietnamskimi komunisti pravzaprav ni toliko važen in niti odločilen. V resnici naj bi šlo za merjenje sil med obema komunističnima velesilama, se pravi med Sovjetsko zvezo in Kitajsko, kar naj bi tudi predstavljajo vzrok in razlog za splošno zaskrbljenost po svetu. Znano je namreč, da sedanje oblastnike v Vietnamu odločno podpira Sovjetska zveza, saj je slednja pred kratkim podpisala z vlado v Hanoju posebno »prijateljsko pogodbo«, ki med drugim predvideva neposredno pomoč v primeru oboroženega napada. Režim Pol Pota pa je lahko računal na pomoč in podporo Kitajske. Slednja je v zadnjem času normalizirala svoje odnose z Združenimi državami in tudi sklenila mirovno pogodbo z Japonsko, kar pomeni, da je v tem predelu Azije nastalo široko zavezništvu, ki očitno moti Sovjetsko zvezo v njenih načrtih za okrepitev vpliva v tem važnem predelu sveta.

Zanimivo je, da so novo vlado v prestolnici Kampučije ali Kambodže poleg Vietnamske takoj priznale Sovjetska zveza, Češkoslovaška in Vzhodna Nemčija, kar bo po vsej verjetnosti imelo za posledico, da Varnostni svet Združenih narodov ne bo poglobljeno razpravljalo o vietnamski zasedbi te države, saj bi se Sovjetska zveza v skrajnem primeru lahko poslužila pravice veta.

Tudi sedanje dogajanje v jugovzhodni Aziji pa potrjuje, da obstaja med obema glavnima centroma svetovnega komunističnega gibanja globok razkol, ki ne izključuje možnosti neposrednega spopada. To vsekakor nikakor ni v skladu z marksistično vizijo sveta, kar po drugi strani naravnost sili zlasti marksistična gibanja na Zahodu h koreniti reviziji marksizma do zdaj nedotakljivega stališča.

PRED VLADNO KRIZO?

Ministrski svet je na seji, ki je bila v sredo, 11. t.m., proučil triletni gospodarski načrt, ki ga je predložil minister Pandolfi. Ta načrt je že dalj časa predmet živahne polemike med strankami parlamentarne večine, čeprav je bila njegova vsebina do pred nekaj dnevi ta-

korekoč tajna. Nekatere stranke sedanje večine nameravajo izkoristiti priložnost, ki jo bo nudila razprava o tej listini, da preverijo in morda tudi spremenijo svoje stališče do Andreotti-jeve vlade kot takšne. V razpravo so na pri-

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 14. januarja, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.45 Nediški zvon, oddaja o Benečiji; 10.30 Utripli prosvetnega življenja; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Mladinski oder: »Turi in njegovi godci« (Renée Reggiani - Zora Tavčar), RO; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Ljudje pred mikrofonom; 14.00 Kratka poročila; 15.00 Šport in glasba; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 15. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah (Jože Pirjevec); 9.00 Kratka poročila; 9.30 Vroči svinec (Igor Tuta); 10.00 Kratka poročila; 11.00 To je bila zabava (Sergij Grmek); 11.30 Kratka poročila; 11.30 Radi smo jih poslušali; 12.00 Kdo je na vrsti (Atilij Kralj); 12.20 Vesela glasba; 13.00 Poročila; 13.15 Slovenski samospjevi; 13.30 Socialna problematika; 14.00 Novice; 14.10 Kulturna beležnica; 14.20 Glasbeni ping pong (Ivan Peterlin); 15.30 Kratka poročila; 16.30 Žive povestice (Nada Kraigher); 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Čas in družba; 18.20 Za ljubitelje operne glasbe; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 16. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Ženska stran neba (Odinea Zupin); 9.00 Kratka poročila; 9.30 Filološki utrinki (Neva Godnič); 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 Miško Kranjec: »Strici so mi povedali« (Majda Skrbinec); 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.10 Literarni utrinki; 14.20 Od prvih uspehov do danes (Giulliana Sosič); 15.00 Mladi izvajalci; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Poglejmo v izložbo plošč (Ingrid Kalan); 16.30 Čudoviti otroški svet; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Problemi slovenskega jezika; 18.20 Za ljubitelje operne glasbe; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 17. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Koder teče, ondod moči (Marta Kopun); 9.00 Kratka poročila; 9.05 Mozaik melodij in ritmov; 9.30 Kaj nam pomenijo danes? Nekdanji avtorji, kakor jih vidi Boris Pahor; 9.40 Iz zborovske zakladnice; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Vam ugaja jazz?; 12.00 Radio klopotača; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Kličite Trst 31065; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Nerodni Telemah« (Alessandro Guagnati - Maks Šah), RO; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 18. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah (Jože Pirjevec); 9.00 Kratka poročila; 9.05 Mozaik melodij in ritmov; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Miško Kranjec: »Strici so mi povedali« (Majda Skrbinec); 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Revija Zveze cerkvenih pevskih zborov 1978; 13.45 Gospodarska društva v deželi; 14.00 Novice; 14.30 Glasbene oblike in izrazi (Tomaž Simčič); 15.30 Kratka poročila; 15.35 Priročnik lahke glasbe (Aleš Valič); 16.30 Kje je napaka?; 17.00 Kratka poročila.

■ PETEK, 19. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Ženska stran neba (Odinea Zupin); 9.00 Kratka poročila; 9.05 Mozaik melodij in ritmov; 9.30 Petkova glosa, iz zapiskov Josipa Tavčarja; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 Jezik za zobe! Drugorazredne narodnosti v Italiji; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Z lestvice najpopularnejših motivov 1978; 12.30 Iz operetnih partitur; 13.00 Poročila; 13.15 Mednarodno zborovsko tekmovanje »Cesare Augusto Seghizzi« 1978; 14.00 Novice; 14.10 Mladi znanstveni raziskovalci; 15.00 Jugotonov express; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Zgodovina rock in pop glasbe; 16.30 Otroški vrtljak; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Po sledovih izumrlih živali; 18.20 Za ljubitelje operne glasbe; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 20. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Radijski trim (Franko Drašič); 9.00 Kratka poročila; 9.05 Kulturno pismo; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Z jugoslovanskimi pevci in ansambli; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Na goriškem valu; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Pa se sliš', slovenske ljudske pesmi; 14.00 Novice; 14.10 Slovenske povojne revije v Italiji; 14.30 Vse lépo, vaš Peter!; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba.

PRED VLADNO KRIZO?

■ nadaljevanje s 1. strani

mer že posegli socialdemokrati, ki pravijo, da je treba sedanjo vlado zamenjati z novo, v kateri bi bili predstavniki Krščanske demokracije ter izvedenci, ki bi imeli zaupanje levih strank. O socialistih je že znano, da niso zadovoljni s sedanjo vlado, ki ji očitajo zlasti neučinkovitost. Ni pa natančno znano, kako si zamišljajo rešitev morebitne vladne krize. V zadnjem času so postali nestrpni tudi komunisti, čeprav so do zdaj kazali neverjetno previdnost, kar zadeva morebiten padec Andreotijeve vlade. Republikanci vztrajajo pri svojem znanem stališču, češ da zanje ni toliko važna sestava vlade, temveč predvsem vsebina njenega programa. Zato opozarjajo, da bo prav med razpravo o Pandolfijevem gospodarskem triletnem načrtu razvidno, katere politične sile sedanje parlamentarne večine se iskreno zavzemajo za postopno odpravljanje hude gospodarske, družbene in moralne krize, ki že več let pretresa državo.

Krščanska demokracija po vsej verjetnosti čaka, da prevzamejo pobudo njeni zavezniki v parlamentu, čeprav velja omeniti, da je podtajnik Donat Cattin še pred nekaj dnevi izključil možnost kakega neposrednega sodelovanja komunistov v vladi. Donat Cattin je

krizi vlade se bo torej govorilo po njegovi vrnitvi v domovino.

Tudi sam ministrski predsednik Andreotti ne izključuje možnosti vladne krize, čeprav si je ne želi — tako je vsaj izjavil v nekem intervjuju. Andreotti je namreč prepričan, da se še niso spremenili pogoji, ki so v začetku lanskega leta narekovali sestavo sedanje parlamentarne večine in sedanje vlade. Kljub temu pa mnogi znaki kažejo, da bo vladna kriza po vsej verjetnosti neogibna, le da do zdaj nihče ne more z gotovostjo predvidevati, kako jo bodo italijanske politične sile odpravile.

Iran še vedno v vrtincu hude krize

V Iranu se nadaljujejo demonstracije proti šahu in do zdaj še nič ne kaže, da bi sestava nove vlade ministrskega predsednika Bakhtiara kdovekako vplivala na popuščanje napetosti. Šah Reza Pahlevi je še vedno v svojem dvorcu, čeprav se zdi, da mu v zadnjem času mnogi (med njimi ameriški predsednik Carter) svetujejo, naj zapusti državo in se morda tudi odpove prestolu.

Ministrski predsednik Bakhtiar ni mogel v torek predstaviti svoje vlade parlamentu, ker se je general Jam odpovedal funkciji obrambnega ministra. Opazovalci na splošno menijo, da predstavlja iranska vojska veliko neznanost, saj nekateri celo ne izključujejo možnosti kakega vojaškega udara. Zdi se, da je vojska skoraj v celoti zvesta šahu. Jasno pa je, da morebiten nov vojaški režim ne bi mogel odpraviti globoke krize v državi, saj je na primer nesporni voditelj iranskih muslimanov Khomeini že izjavil, da bi v tem primeru iransko ljudstvo odločno nadaljevalo svoj boj do ustanovitve islamske republike.

PRESELITEV UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Cenjene naročnike obveščamo, da sta se uredništvo in uprava **Novega lista** preselila v ulico **Valdirivo 36**, prvo nadstropje.

v tej zvezi dejal, da bi bilo zavezništvo s komunisti na vladni ravni upravičeno, če bi šlo za izredne razmere, kot so bile na primer za časa odporniškega gibanja. Medtem se politični tajnik Zaccagnini odpravlja na obisk v Združene države, kjer bo imel vrsto razgovorov s predstavniki vlade, parlamenta, gospodarskega in kulturnega življenja. O morebitni

Leto 1979 naj bo zares odločilno

■ nadaljevanje s 1. strani

politiki je treba čimprej narediti konec — naglašajo Benečani — in se odločiti za korenito novo pot, ki naj omogoči domačinom varen obstoj na njihovi zemlji ter izseljencem vrnitev v rojstne kraje.

Za dosego tega cilja je po njihovem nujno ustrezno deželno gospodarsko programiranje, smotno izkoriščanje finančnih skladov, ki so na razpolago za obnovo potresnega področja (tu živi velika večina beneških Slovencev) ter dosledno izvajanje črke in duha osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo, ki odpira široke možnosti tudi in predvsem v tem pogledu in na katerega bi bilo naravnost zločinsko pozabiti, ga omalovaževati ali ga celo prezirati. Razveseljivo je, da se prav v tej zvezi le nekaj premika v pravilno smer, čeprav je treba sproti premagovati najrazličnejše ovire.

Predstavniki beneških Slovencev pa so kon-

čno tako na kongresu kot tudi na prireditvi v Čedadu zlasti glasno in nedvoumno poudarili, kako se zavzemajo za globalno zaščito svojih narodnostnih pravic in kako odločno odklanjajo vsak poskus diskriminacije med samo slovensko manjšino v Italiji, tako da bi na primer tržaški in goriški Slovenci imeli več pravic kot tisti v videmski pokrajini. V tej zvezi so ponovno opozorili na veljavnost listine, ki so jo bili odobrili lani in od katere ne nameravajo niti za las odstopiti (kot bi želeli določeni politični krogi v Vidmu).

Leto 1979, ki se je komaj začelo, mora torej zares biti odločilno za slovensko ljudstvo v videmski pokrajini, mora v zgodovini ostati zapisano kot leto, v katerem so se prenehale dolgotrajne krivice in je naše ljudstvo začelo svobodneje dihati ter tako prispevati svoj delež pri gradnji boljše prihodnosti zase in za celotno družbo.

Pisma uredništvu:

Spoštovani uredniki,
zdi se mi potrebno, da bi tudi Novi list dobil svoje »okence«, svoj »kurziv«, ki bi v nekaž stavlkih kritično obravnaval neljube dogodke, spodrsljaže politikov, izobražencev i.p. in to ne glede na ideološko skupino, ki ji pripadajo.

Argumentov seveda ne manjka, treba bi jih bilo le strniti in redno obravnavati. V kurzivu bi bilo to mnogo lažje kot pa v članku, saj je po vsem omikanem svetu navada, da se kurziv prebere na hitro in dobronamerno, pa naj bo še tako žgoč in oster.

Z odličnim spoštovanjem

ŠILO

IDEJNA SOL

Kaj radi javkamo, da je v našem tisku premalo polemik, da skoraj ni razlike, kaj bremo, da je vse poenoteno. Vse kaže, da po vzgledu italijanskega političnega prostora, kjer skoraj ni več mesta za opozicijo, postopno korakamo tudi mi.

Enotno sindikalno tajništvo, enotna zdravstvena oskrba, enotne pokojnine, enotna slovenska delegacija, enotne izjave, enotno poročanje, kaj kmalu bomo spet imeli le enotni kruh kot med vojno.

Našli smo skupni jezik, vsaj kar zadeva naše enotne pravice, in to je tudi prav. Toda v enotnosti so tudi različni pogledi, razlike, ki bi jih morali razčistiti.

Toda tej enotnosti, sivemu močniku brez soli, je že konec. Idejni vrh slovenskih izobražencev v Trstu je v svojem glasilu nakazal novo pot, kako poživiti mrtvilo, razburiti duhove, obenem pa preprečiti razkol, ki bi morebiti nastal.

Idejni vrh sklepa, Mladika izvaja. Recimo torej, da revija objavi pismo z žolčnim osebnim (poimenskim) napadom, ki se začneja s »Spoštovano uredništvo«, končuje pa s (Podpis). Do tu nič novega, saj smo vajeni tako (ne) podpisanih pisem na platnicah Mladike.

ŠILO

—o—

»VAL MRZLEGA ZRAK«

Brez daljšega razmišljanja o jeziku poročil radia Trst A — kakor me npr. skrbi usoda glagola končati oz. končati se — kar h konkretnemu primeru!

V sredo 3. jan. 1979 sem med poročili ob 19. uri spet trikrat, če ne štirikrat slišal »zrak«, kar naj bi bil 2. sklon (koga ali česa?) samostalnika zrak. Naj ponovim, kar sem v šoli in drugje že velikokrat razložil in kar je gotovo tudi M. Jevnikar v svojih jezikovnih oddajah kdaj obdelal:

Samo enozložni moški samostalnik z dolgim padajočim poudarkom imajo rodilnik na ú (in množinsko osnovo podaljšano za ov). Nekaj primerov: sad, vrat, tat, god, nos, rod, med, led, mir, sin. In še tukaj se ú počasi umika aju. V besedi zrak pa je a kratek in padajoč, torej brez pravice do úja v 2. sklonu.

Rad bi, da vsi naši radijski časnikarji končno to upoštevajo — razen če bi kdo dokazal, da kako slovensko narečje govori »zrak«.

V. Biličić

—o—

Lepo število članov in somišljenikov Slovenske skupnosti se je udeležilo Stefanovanja, ki ga je deželno vodstvo Slovenske skupnosti priradilo dne 26. decembra v Sobanovi restavraciji v Jamljah. Pri-ložnostne besede so spregovorili predsednik Bratuž, deželni tajnik štoka, pokrajinska svetovalka Ferle-tičeva ter goriški pokrajinski tajnik Terpin.

S TRŽAŠKEGA

Politika naseljevanja?

Z glasovi svetovalcev KPI, PSI, PSDI in Krščanske demokracije je devinsko-nabrežinski občinski svet na seji, ki je bila pred Novim letom, sklenil, da se kakih 15 tisoč kv. m. zemljišča v Nabrežini-kamnolomi določi za gradnjo stanovanj, pri čemer se bo občinska uprava poslužila člena 51 znanega zakona št. 865. To dejansko pomeni, da bo uprava zemljišče razlastila (njegovim lastnikom so baje na Dunaju), poskrbela za gradnjo vodovoda, greznic, cest, za električni tok itd. ter ga nato odstopila Ustanovi za gradnjo ljudskih hiš (IACP) ali kakim zadrugi, katere člani si nameravajo zidati stanovanje. Občinska uprava bo pri prodaji zemljišča morala seveda upoštevati tudi stroške za gradnjo potrebnih infrastruktur (vodovod, greznice, električni tok itd.).

Kot so poročali pristojni odborniki na seji, bo na tem zemljišču sezidanih kakih 64 stanovanj, kar pomeni, da bo 64 družin imelo svoj dom. Iz poročil in razprave je bilo tudi razvidno, da so se obrnili na občinsko upravo predstavniki dveh zadrug (Cartimavo in 2000) s prošnjo, naj se jim dodeli zemljišče za gradnjo stanovanj. Zdi se — natančnih podatkov ni, češ da gre za strogo tajnost!, je dejal neki odbornik — da člani obeh zadrug imajo v ogromni večini stalno bivališče v drugih občinah, iz česar smemo upravičeno sklepati, da se je devinsko-nabrežinska občinska uprava odločila za politiko množičnega naseljevanja, saj se bo v tem primeru naselilo v občino kakih 250 ljudi, kolikor jih danes nima marsikatera vas na nabrežinskem Krasu.

Zemljišče, ki je bilo določeno za gradnjo stanovanj, se nahaja v neposredni bližini skupine stanovanjskih blokov, ki jih je bila pred leti zgradila ustanova IACP. Šlo je za zemljišča, ki jih je bila brezplačno odstopila občina, da se je na ta način zadostilo povpraševanju po stanovanjih. Znano je namreč, da je občinska uprava v vseh povojnih letih odstopala po zelo nizkih cenah svoja zemljišča tudi domačinom, ki so tako prišli do svojega doma.

Marsikdo je prav zaradi neposredne bližine skupine stanovanjskih blokov IACP menil, da bi bilo morda bolj pametno zemljišče, ki je bilo zdaj določeno za nove gradnje, spremeniti v zeleno področje, se pravi v bistvu za socialne potrebe in potrebe prostega časa, glede na to, da do zdaj ni bilo v tem smislu ničesar narejenega. Po drugi strani pa

ne moremo mimo dejstva, da utegne vsako množično in načrtno naseljevanje morda usodno vplivati na narodnostno ravnovesje v občini, in sicer na račun slovenskega dela prebivalstva, ki je v tem pogledu že imelo škodo zaradi takorekoč stihijskega naseljevanja v zadnjem desetletju, da ne omenjamo načrtne gradnje begunskih naselij pri Štivanu in Sosljanu. Zato se nam zdi, kako je nujno pregledati seznam članov obeh zadrug, da se ugotovi njihova narodnostna pripadnost. Politika naseljevanja bo poleg tega nujno vplivala na vse obstoječe infrastrukture v občini (šole, vrtce, razne občinske službe itd.), ki so, kot vsi priznavajo, že sedaj pomanjkljive. Je občinska uprava to upoštevala, ko se je odločila za zadnji sklep? Na seji ni nihče dal v tem pogledu zares prepričljivega odgovora. Tudi zaradi tega ne moremo razumeti, zakaj je večina svetovalcev (KPI, PSI, PSDI in KD) zavrnila predlog predstavnika Slovenske skupnosti, naj se vsa ta in druga vprašanja poglobijo, preden se sprejme tako važen sklep.

NOVICE

Predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Mitja Ribičič je pred dnevi sprejel v Ljubljani novega deželnega tajnika Krščanske demokracije v Furlaniji - Julijski krajini Paola Braido. Predstavnika KD sta spremljala bivši deželni tajnik in sedanji podpredsednik deželne vlade Coloni ter Jurij Slama. Za SZDL Slovenije je bil prisoten tudi Jože Hartman. Ob sklepu razgovora je predsednik Ribičič povabil odposlanstvo Krščanske demokracije iz Furlanije - Julijske krajine, naj uradno obišče Slovenijo.

—o—

Pod streljo teroristov je v Madridu padel član španskega vrhovnega sodišča Miguel Cruz Cuenca. To je že deveta smrtna žrtev atentatov v tem letu. Odgovornost za ta atentat so prevzeli pripadniki baskovske separatistične organizacije ETA.

—o—

Predsednik evropskega parlamenta Emilio Colombo se je vrnil s petdnevnega uradnega obiska na Kitajskem. Predsednik Colombo se je razgovarjal z najvišjimi kitajskimi voditelji o možnostih sodelovanja med Kitajsko in Evropsko gospodarsko skupnostjo.

Forlani v Beogradu

Italijanski zunanji minister Forlani se mudi na tridnevem uradnem obisku v Jugoslaviji. S svojim jugoslovanskim kolegom Vrhovcem se razgovarja predvsem o stanju odnosov med obema državama, zlasti v luči osimskega sporazuma. Predmet razgovorov je tako sodelovanje na gospodarskem, trgovinskem in tehničnem področju, pri čemer prihaja v poštev tudi vprašanje onesnaženja Jadrana, ki ga je treba cd-praviti, če se hoče še dalje izkoriščati naravno bogastvo tega morja.

Forlani in Vrhovec se bosta razgovarjala tudi o odnosih med Jugoslavijo in Evropsko

gospodarsko skupnostjo. V tej zvezi velja omeniti, da je evropski ministrski svet pooblastil posebno komisijo, naj se začne pogajati za sklenitev novega sporazuma. Zunanja ministra bosta seveda proučila vsa aktualna mednarodna vprašanja, tako položaj v jugovzhodni Aziji, na Bližnjem vzhodu, v Afriki itd.

Pričakovati je, da se bosta zunanja ministra dotaknila tudi vprašanja narodnih manjšin, saj je znano, da vsebuje osimska pogodba natančne obveznosti tudi glede tega problema. Zunanjega ministra Forlanija bo v Beogradu sprejel predsednik Tito.

SSk v Trstu proti napačnemu obveščanju italijanske javnosti

Izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na seji dne 27. decembra obravnaval trenutni politični položaj s posebnim poudarkom na stališča političnih sil do osnovnih zahtev Slovencev po uveljavitvi enakopravnosti na vseh področjih in ravneh javnega življenja.

Pri tem je ugotovil, da vsedržavne stranke ustavnega loka, vključno PLI, načelno ne nasprotujejo posebnim zaščitnim ukrepom v korist slovenske narodne manjšine v deželi Furlaniji - Julijski krajini, oziroma da so se iste sile v ta namen obvezale tako na ravni pokrajinske uprave v Trstu kot samega deželnega odbora v zadevnih programskih izjavah, da bodo na pristojnih mestih zagovarjale odobritev omenjenih ukrepov.

V zvezi z zadnjimi sprejemi enotne slovenske delegacije pri najvišjih predstavnikih države, vlade in parlamenta v Rimu gre vsekakor omeniti izvajanja ministrskega predsednika Giulia Andreottija, da bo vlada v prvih mesecih leta 1979 lahko že kaj konkretnega naredila v smeri globalne zaščite, če bo v okviru posebne komisije prišlo do tega časa do kakšnih splošnih skupnih zaključkov, sprejemljivih za vse prizadete strani.

V tem pogledu nočemo biti ne optimisti ne pesimisti, ampak realisti. Čut za politično stvarnost v državi nam narekuje, da skrbno spremljamo razvoj vseh dogodkov in, upoštevajoč dosedanje izkušnje, da ne zapademo za to priložnost ustvarjenemu ozračju, ki se lahko izkaže kot samo sebi namen in ne kot odraz resnično spremenjenih odnosov in naklonjene politične volje pristojnih državnih in krajevnih dejavnikov.

Ne gre dvomiti, da so vladni funkcionarji v Rimu sposobni v 48 urah sestaviti besedilo zakonskega osnutka za našo globalno zaščito, toda vprašanje je, kakšno vsebino naj ta zakon ima. Na mizah raznih komisij v senatu že ležijo različni predlogi, med temi tudi zakonski osnutek v obliki peticije, ki ga je Slovenska skupnost predložila že meseca junija

1977. Kakor osnutki drugih političnih sil (KPI, PSI), teži tudi ta predvsem za tem, da se Slovincem v Italiji zajamčijo osnovne pravice kot pripadnikom narodne manjšine in tako odpravijo vse dosedanje diskriminacije.

Zaradi tega odločno obsojamo zadnjo gornjo Lege Nazionale in pisanje lista »La voce libera« — glasila Liste za Trst — ki s sprenevedanjem resničnega stanja prikazuje zahtevo slovenske manjšine po enakopravnem upoštevanju njenega jezika in njenih pripadnikov v javnih uradih kot diskriminatorsko (sic!) do pripadnikov italijanske večine. Očitno je, da gre

za grobo izkrivljanje dejstev in dezinformacijo bralcev. Zato naj ljudje pri »La voce libera« sami povedo, kako si konkretno zamišljajo uresničitev 6. člena ustave in drugih obveznosti države v pogledu zaščite jezikovnih in narodnih manjšin. Z zgolj demagoškim alarmiranjem nepoučenih ljudi diskreditirajo same sebe in kroge, ki za njimi stojijo in ki zatrjujejo, da so za zaščito naše manjšine.

Izvršni odbor SSk je zato sklenil, da pošlje uredništvu »La voce libera« osnutek zakonskega predloga Slovenske skupnosti v deželi Furlaniji - Julijski krajini, ki je trenutno v razpravi v senatnih komisijah skupno z drugimi osnutki, da seznanijo svoje bralce tudi z uvodnim poročilom k omenjenemu osnutku, ki stvarno utemeljuje zaščitni zakon za vse Slovence v Italiji.

Božični koncert pri Sv. Justu v Trstu

Kot vsako leto, so nam tudi letos prinesli sveti trije kralji dragocen dar tradicionalnega božičnega koncerta, ki ga prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov na Tržaškem. Letos pa je bilo to doživetje še globlje, saj je bil koncert prvič v matici tržaških cerkva, v stolnici svetega Justa. Množica je v topli zbranosti sledila koncertu v zavesti zgodovinskega premika. Srca so se odprla radostnemu sporočilu božične poslanice ljubezni, miru in bratstva v opojnih melodijah slovenske umetne in ljudske pesmi. Tržaški škof Bellomi je v slovenščini pozdravil prisotne v stolnici, domu vere vseh kristjanov tržaške škofije, in podčrtal globino verskega doživetja in duha skupnosti, ki preveva slovensko božično pesem. Ganjeno se je zahvalil za iskrena voščila občestva ob njegovi petdesetletnici in še zlasti za željo vseh, da bi še veliko let nadaljeval svoje poslanstvo. Tega voščila — je dejal — si najbolj želi, saj poslanstvo ni lahko. Besede tržaškega pastirja so segle globoko v srca prisotnih.

Spored petnajstega, jubilejnega božičnega koncerta se je delil v dva dela. Prvi del je obsegal štiri umetne pesmi primorskih glasbenikov na besedila domačih ustvarjalcev, ki so

se globoko ukoreninile in priljubile. Slišali smo »Božično pričakovanje« Staneta Maliča na besedilo Ljubke Šorlijeve, Vrabčevu »Bila je noč« na besedilo Vinka Beličiča, Vodopivčevu »Otrok v božični noči« v Pregarčevih stihih ter Harejevo »Ves svet se raduje«. V drugem delu koncerta pa smo slišali Tomčevo kantato za soliste, zbor in orgle »Slovenski božič«, napisano po narodnih napevih. Nastopili so solisti Ljubica Berce - Košuta, Nerina Pelicon - Fragiaco, Marijan Dolenc, Bruno Kralj in Albert Miklavc. Na orgle je spremljal Tomaž Simčič, dirigiral pa je Janko Ban. Za povezo je skrbel Livio Valenčič. Koncert je dobro uspel. Poslušalci so izkazali priznanje in hvaležnost zboru in solistom za trud, marljivost in zavzetost.

Najgloblja razsežnost duhovnega doživetja, ki bo ostala v spominu prisotnih pa je prišla do izraza ob blagoslovu z ljudskim petjem »Svete noči« in pesmi »Glej zvezdice božje« in morda še najbolj, ko je zbrano občestvo v katedrali svetega Justa zapelo Hribarjevo »V zakramentu vse sladkosti«.

—o—

NOVI PREDSEDNIK

Pred dnevi se je sestal na prvi seji novozvoljeni upravni svet Kmečke in obrtniške hranilnice in posojilnice v Nabežini. Za predsednika tega denarnega zavoda, ki ga je do konca prejšnjega meseca skozi poldrugo leto vodil izredni komisar dr. Zotti, je bil izvoljen Gvido Zidarič, trgovec iz Nabežine. Novemu predsedniku iskreno čestitamo in mu želimo veliko uspeha pri njegovem odgovornem delu.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSКИH IZOBRAZENECV

Trst Ulica Donizetti 3

vabi na večer

OB 50 LETNICI SMRTI PISATELJA ITALA SVEVA v ponedeljek, 15. januarja, ob 20.15.

Govoril bo prof. Josip Tavčar.

—o—

SLOVENSKI KLUB v Trstu
Ul. sv. Frančiška 20/II

priredi v svojih prostorih v torek, 16. jan., ob 20.30

Kaj je PSIHOANALIZA in kaj ni

Krajši strokovni oris problematike je na osnovi svojih pogledov in izkušenj pripravil psihoanalitik dr. Savo Spacal, ki bo tako uvedel razgovor in debato.

Koncert božičnih pesmi v Devinu

V soboto, 6. januarja, se je v devinski župni cerkvi zbralo precejšnje število ljubiteljev zborovskega petja, prisotni pa so bili tudi domačini, ki so na koncert prišli iz navdušenja nad tem, da sta se v domačem kraju zopet oglasila oba zbora, ki delujeta v Devinu. S tem koncertom sta zbora vsaj delno pripomogla k poživitvi delovanja, ki je v tem kraju že skoraj zamrlo.

Zbora Fantje izpod Grmade in Dekliški zbor - Devin sta pripravila koncert božičnih pesmi, ki je po splošnem mnenju popolnoma uspel. Pred poslušalce so najprej stopila dekleta, ki so pod vodstvom Hermana Antoniča zapela štiri pesmi, od katerih je tri za ženski zbor priredil Zorko Harej, eno pa Ubald Vrabec. Naj povemo, da smo med občinstvom opazili prvega od omenjenih dveh skladateljev. Za dekleti so zapeli Fantje izpod Grmade. Ti so imeli obširnejši repertoar, ki je obsegal sodobne in nesodobne skladatelje. Zbor je seveda vodil Ivo Kralj.

Najpomembnejša točka tega koncerta je bil prav gotovo nastop mešanega zbora, ki ga je

vodil Herman Antonič. To je že drugi nastop tega zbora, ki smo ga prvič slišali na lanskem božičnem koncertu v Nabežini. Mešani zbor je nastal iz občasne družitve Fantov izpod Grmade in Dekliškega zbora.

Vse tri zборе je na orgle spremljala Rosanda Kralj, napovedovala pa je Irena Tavčar.

Pevci so se od publike poslovili z upanjem, da se bodo v kratkem zopet srečali na podobnem koncertu. V Devinu so take manifestacije izredno važne predvsem iz narodnostnega vidika; ovira za izvedbo takih pobud pa je v tem, da ni v Devinu primerne dvorane, kjer bi se Slovenci lahko srečavali. Krivdo za tako stanje seveda nosijo delno domačini sami, delno pa tudi tiste ustanove, ki naj bi bile poklicane, da pomagajo v takih primerih.

a 1

—o—

DAROVİ IN PRISPEVKI

Vera in Nada Črne iz ZDA sta darovali v tiskovni sklad L. 10.000.

Želje in pričakovanja ob vstopu v novo leto

Ob začetku novega leta se nam zdi skoraj nujno, da ozremo svoj pogled nazaj in da se zaustavimo ob nekaterih dogodkih, ki so bili značilni za leto 1978. To ne bi bilo sicer potrebno, saj so si bralci sami lahko ustvarili podrobno sliko, če so vestno in stalno prebiralili naše zapise. Vsekakor pa se nam zdi primerno, da spomnimo na določene aspekte, kajti ob že tradicionalnih voščilih za novo leto nam pride nujno v spomin vse, kar nas je neposredno zanimalo. Določene odločitve bodo tesno povezane z nadaljnjim razvojem. In pri tem ne mislimo toliko nase, kolikor na našo goriško narodno skupnost. Na vsak način pa hočemo, da bi bil naš doprinos iskren in realen. Lahko se bo zgodilo, da se bomo komu zamerali, ker bomo izrazili iskrene želje in pričakovanja za novo leto. Razumljivo je, da se ne bomo dotaknili vsega, saj bomo imeli še priložnost obravnavati določene teme, če nam ne bo prikrajšana ta pravica: pri tem pa si ne bomo nikoli dovolili sestavljati zapisov, ki ne bi bili izraz realnih dogodkov in določenih situacij, pa čeprav bi to razkačilo kako »osebnost«.

Naj se ne zdi banalno, če rečemo, da si želimo za leto 1979 več uspehov in plodnejšega udejstvovanja. Fraza je sicer izrabljena, a vsakodnevna stvarnost nas sili, da konkretno pomislimo, koliko lahko sami pripomoremo, da se položaj izboljša. Če se ozremo na preteklo leto, si moramo zelo konkretno priznati, da ni bilo najboljšega. V političnem življenju beležimo kot važnejši dogodek volitve v pokrajinski svet. Tu se je ustvarila nova večina, tako imenovana programska večina, izven katere sta ostali Slovenska skupnost in neofašistična stranka; kot je razumljivo, ne zaradi tega, ker bi bila neka povezava med tema strankama. Za Slovensko skupnost je bilo odločilno to, da program, ki ga podpirajo ostale stranke, ne zagotavlja rešitve slovenskih vprašanj. Resnici na ljubo je treba reši, da gre za sporazum, ki ga upravlja skoraj stoo odstotna večina in manjšina pri tem sploh ne pride v poštev. Za demokratični sistem se nam ne zdi ta rešitev najboljša. Prav gotovo pa je bil najhujši akt pokrajinskega sveta ta, da je bila z odločujočim glasom fašističnega svetovalca prepovedana raba slovenskega jezika v tem upravnem telesu (proti so glasovali SSK, KPI in PSI).

To je za našo manjšino hud udarec; priznajmo si jasno in odkrito, da se takih dejanj ne moremo veseliti. Če je to nova politična volja, potem ne moremo biti optimisti. Marsikdo se tolaži, da se bodo stvari spremenile, ko bo izglasovan globalni zaščitni zakon. Do zdaj tega zakona nimamo in dokler ga ne bo-

mo brali v Uradnem listu republike Italije, ne bomo verjeli. V pokrajinskem svetu je bila možnost spremeniti pravilnik, če še tega niso odločilne stranke zmogle, potem naj si ne delamo prevelikih utvar. Zdeli se bomo lahko črnogledi, a obljub smo že presiti. In ne gre samo za rabo jezika, tudi drugi problemi so važni.

Kaj bi lahko rekli o reviziji regulacijskega načrta v občini Gorica? V nekaj besedah samo to, da nas tudi ta revizija neposredno zanima in tudi pri tem moramo ugotoviti, da nam v precejšnji meri zadaja hude udarce, tako posameznikom kot ustanovam in celotni narodni skupnosti. S tem obvezujočim aktom nam občina ne daje nobenega zagotovila, da se bo ohranila naša zemlja (in se govori o obrambi kmetijstva!) in da bo naša manjšina okrepila svoj razvoj. Poglejmo samo primer Štandreža: kmetje še danes čakajo odškodnino za odvzeto zemljo in po novih načrtih bodo razlaščenca še druga zemljišča. Pri vsem tem je še najbolj tragično to, da se delajo revizije in načrti, a stanje ostane nespremenjeno, oziroma se še znatno slabša. Mnogo se je govorilo o ljudskih gradnjah: po zadnjih vesteh vse kaže, da določitev zemljišč za razne zadrage ne bo tako lahka zadeva. Postavlja se vprašanje, če bodo v določenih krogih domačini lahko zasedli odkazana jim zemljišča. Če ne bi bilo tako, bodo naši ljudje zopet izrinjeni iz svojega kraja. Nove infrastrukture bodo zgrajene zopet na rodovitnih poljih in v veliki večini so ta polja last slovenskih ljudi. Kam tako načrtovanje privede, goriški Slovenci vemo zelo dobro. V teku je sicer pregled prizivov k reviziji, a verjetno ne bo prišlo do bistvenih sprememb. Ob vsem tem moramo tudi omeniti, da se občinska uprava ne »pretegne«, ko gre za reševanje številnih, manj pomembnih vprašanj, ki so včasih precej važna za slovenske vasi v goriški občini, kljub vsem prizivom in protestom rajonskih svetov. Mislimo predvsem na skoraj pozabljeno območje Pevme, Oslavja in Štmavra. Je že res, da je v Štandrežu skoraj dokončana občinska telovadnica in da so v ul. Campi zgradili novo slovensko šolo. To je mgooče ena izmed pozitivnih točk občinskega programa.

To so važna vprašanja, od katerih je odvisna tudi naša bodočnost, saj smo Slovenci, če že ne drugače, vsaj »upravno« odvisni od italijanske države in njenih krajevnih uprav. Odločitve, ki jih sprejemajo te uprave, se vedno tičejo tudi nas, v dobrem in slabem. Kar nas je doletelo, je že za nami — upajmo, da bomo v letu 1979 doživeli manj bridkih presenečenj. Ob začetku novega leta pa si moramo

ogledati tudi »naše notranje« življenje v komaj minulem letu. Ne pretiravamo, če rečemo, da ni bilo vse v najboljšem redu; je skoraj nemogoče, da bi tako ne bilo. Ne želimo biti pesimisti in ne sodniki in tudi ne odpirati starih ran. A priznajmo si jasno: določene metode nam niso bile všeč in jih ne moremo odobravati; vsakdo izmed nas se lahko moti, a to nas še ne opravičuje, da demagoško nastopamo, da ponižujemo in obsojamo. Nihče ni nezmožljiv, ne mi in tudi ne ostali, a gre za pogum in etiko. V preteklem letu smo bili priča trem nedemokratičnim »podvigom«, ki so ponižali delavnost in poštenost, lojalnost in podjetnost. A se ni dvignil glas, ki bi te metode obsodil. Pri tem ne gre toliko za prizadete osebe, ampak za to, da se sploh izvajajo določeni pritiski. Če prejmemo to miselnost, da lahko vsakdo odloča o sočloveku in ga obtoži dejanj, ki jih ni zakrivil, potem bi morala priti na dan marsikatera imena. Odkrito povedano, ni nam všeč, da se te stvari dogajajo v naši skupnosti. Bralci se bodo lahko spraševali, za kaj sploh gre. Naj ob tem povemo, da osebe niso važne (če bi bilo potrebno, jih bomo tudi imenovali); gre za nov sistem, za novo upravljanje oblasti, skratka gre za mafijsko miselnost, ki vdira v zavest nekaterih krogov, ki mislijo, da vse zmorejo, da nad vsem ukazujejo. A zadeva ni tako enostavna: taka predrznost ne rodi dobrih sadov. Naše ogorčenje je totalno in zato bomo zaključili ta opis z resnično globokim prepri-

(Dalje na 8. strani)

—o—

VESTI IZ ŠTEVERJANA

Pretekli teden je bila na županstvu kratka slovesnost, med katero se je jugoslovanski generalni konzul v Trstu Ivan Renko poslovil od števerjanskih upraviteljev. Ugledni gost je zaključil svoje poslanstvo v našem zamejstvu in se bo vrnil v rojstvo vas na Vipavsko. V občinskih uradih sta ga sprejela župan Klanjšček in podžupan Terpin, ki sta se konzulu zahvalila za vso pozornost in skrb, ki ju je posvetil zamejskim Slovincem. Še isto jutro se je konzul Ivan Renko poslovil od drugih slovenskih županov na Goriškem.

—●—

Na zadnji seji v letu 1978 je občinski svet odobril dve važni resoluciji. Prva zahteva, da se postavi dvojezični napis na spomeniku, ki bo zgrajen v ladjedelnici v Tržiču, saj so med padlimi bili tudi številni Slovenci. Drugi sklep pa se nanaša na rabo slovenskega jezika v pokrajinskem svetu in zahteva, da se v tem upravnem organu slovenski svetovalci poslužujejo slovenščine kot jezika, ki ga nobeno ustanovo določilo ne prepoveduje.

—●—

Domača, preprosta, a zelo doživeta je bila božičnica, ki jo je v soboto, 6. januarja, priredilo domače prosvetno društvo »F. B. Sedej«. Najprej je otroški zbor, pod vodstvom Anke Černic, zapel sedem božičnih pesmi: zbor je številen in dobro pripravljen, v njem pojejo otroci od otroškega vrtca tja do tretje srednje. Sledile so recitacije; devet članov društva in učenka osnovne šole je podalo znane in manj znane božične pesmi, med katere so vpletli otroški prizor in primerno povezavo, kar je dalo možnost prijetnega in globokega sprejemanja. Zatem so dali priznanja trem prvim nagrajencem v tekmovanju »Moje jaslice«, domači cerkveni zbor je pod vodstvom Hermana Srebrniča zapel vrsto božičnih melodij.

Alojz Rebula v goriškem Avditoriju

V okviru posrečene serije »Srečanji z avtorjem«, ki jih prireja goriška občinska uprava, bo v četrtek, 18. januarja, ob 18.30 v Avditoriju nastopil tržaški pisatelj Alojz Rebula. To je prvo srečanje, ki ga goriška občina posveča slovenskemu pisatelju. Zdi se nam, da je to za nas Slovence, pa tudi za Italijane, izreden kulturni dogodek, saj se na ta način uradno daje priznanje, da ima tudi slovenska kultura v naši deželi svojo vlogo in je verjetno prvič, da se

bo slovenski pisatelj predstavil tudi italijanski publiki. Poleg tega pa je naravno, da pride do podobnih srečanj; sam goriški župan je pred kratkim izjavil, da mora biti slovenski kulturi priznana mesto, ki ji pripada, in da je slovenska narodna skupnost, z vsemi svojimi značilnostmi, most med tu živečima narodoma. Zato je nadvse pomembno, da je prišlo do te pobude, mimo tega, da gre za najbolj prestižno osebnost v zamejski literaturi.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Slovenski »politični« roman

Žal ni nihče napisal kake obširnejše študije o slovenskem političnem romanu, čemur je verjetno v največji meri krivo dejstvo, da ni bil še nikoli izdelan objektivni kriterij za presojo takih romanov. Kaj naj namreč pomeni izraz »slovenski politični roman«?

Pomenil naj bi seveda predvsem roman, ki obravnava v okviru zgodbe v romanu tudi slovensko politiko, slovenske politične probleme in slovensko politično zgodovino. Toda ti pojmi so po krivdi politikov in zgodovinarjev zelo motni. Še vedno marsikaj označujemo za slovensko politiko, kar je bilo v bistvu le rahlo povezano z njo ali pa sploh ne, če ji ni celo nasprotovalo, npr. politika nekdanje Jugoslovanske nacionalne stranke v Sloveniji, ki je povezovala predvsem takoiimenovane »liberalce« in bila odločno nasprotna ne le vsakršni težnji po politični avtonomiji Slovenije, ampak celo slovenski kulturni avtonomiji. Roman, ki bi s simpatijo pisalo o tej politiki ali jo celo zagovarjal, bi seveda težko označili za slovenski politični roman, kajti za politični roman velja pri vseh narodih in v vseh literaturah tak roman, ki brani osvobodilne težnje ali interese tistega naroda ali pa opisuje politično okolje, seveda z upoštevanjem političnih idej in bojev, ne pa samo škandalov, kot najdemo to v mnogih takoiimenovanih političnih romanih ameriške, francoske ali italijanske literature.

Medtem ko najdemo v Jurčičevem »Desetem bratu« komaj kako sled politike — zgodba vse preveč temelji na ljudskem in grajskem življenju, romantični ljubezni in folklori — in je komaj mogoče govoriti o kakem političnem motivu v Levstikovem »Martinu Krpanu«, čeprav podtikajo čanes nekateri temu delu bogvekakšne politične, socialne ali narodnostne tendence, so bolj politični Kersnikovi romani, nekaj politike pa najdemo tudi v Mencingerju. Tudi Tavčarja je večkrat zaneslo v politiko, vendar je njegov sloviti roman »4000« bolj fantastičen kot političen, v bistvu pa družbeno-fantastična satira. Kljub vsej Cankarjevi socialni kritičnosti je v njegovih romanih, če lahko tako označimo njegove obširnejše povesti, zelo malo ali skoro nič prave politične motivike. Presenetljivo veliko političnih motivov pa najdemo v Preglju, tako zgodovinskih kot aktualnejših, npr. o problemu tolimskega kmečkega upora in tlačenja kot tudi o problemu koroškega plebiscita ali razmer v Istri v preteklem stoletju, znal pa je

PREDAVANJE

Društvo naravoslovcev in tehnikov vabi vse člane in prijatelje na predavanje prof. Marinke Partot »Vegetacija na Krasu«.

Predavanje bo v petek, 19. januarja, ob 20. uri na sedežu Slovenske prosvete v Trstu, ul. Donizetti 3.

prikazati tudi bolj domače, celo prirske politične slike, od omizij v gostilnah kakega malega mesta, npr. Tolmina, do ljubljanskih gostiln preteklih stoletij. Precej politične narave je roman »Človek mrtvaških lobanj« Bratka Krefta, manj pa Kresalov »študent Štefan«, ker je preveč sentimental in dolgovezen. Bolj naivno ideološki oziroma svetononazorski kakor pa politični so nekateri romani Ksaverja Meška in F.S. Finžgarja. Socialno

politično problematiko pa obravnava na pr. Potrčev roman »Sin«.

Kopico partizanskih romanov bi komaj lahko označili za politične, ker se zadovoljujejo z opisovanjem bojev in ideologijo, bolj politična sta »Dnevnik« Vladimirja Kavčiča in pripovedna proza Jožeta Javorška. Na drugi strani najdemo politično problematiko v romanih Simčiča, Jurčeca, Ilije in Mauserja. Na Tržaškem se ne izogibljuje politične problematike v svojih romanih in povestih Rebula, Beličič in posebno ne Boris Pahor. Med mlajšimi slovenskimi pripovedniki pa je komaj najti koga, ki bi si upal poseči v pravo politično problematiko. Zadovoljujejo se s satiro družbenega obnašanja.

Čakamo pa še na romane, ki bi objektivno in umetniško prikazovali nekdanje strankarske politične boje na Slovenskem, v kolikor so bili vredni opisa v romanu, ali bratomorni boj med zadnjo vojno, ali tematiko osvobodilnih prizadevanj in bojev v stari Avstriji, v stari Jugoslaviji in politična trenja v današnjem slovenskem življenju. Zanimiv bi bil npr. dober roman iz skoro pomemčenih mest na štajerskem pred prvo svetovno vojno ali še prej, pa tudi med nemško zasedbo v zadnji vojni, ali medbojni roman iz zasedene Ljubljane z njenimi silovito napetimi dogodivščinami raznih ilegalcev. Enako zanimiva bi bila tematika romanov iz povojnega begunskega življenja in dogajanja v obeh Amerikah ali v Trstu, pa tudi iz okolja narodnostnih konfliktov in manjšinske problematike na Tržaškem, Goriškem ali na Koroškem.

Toda na splošno se lahko reče, da je bil slovenski politični roman do danes precej slabokrven in da so se avtorji na splošno izogibali političnih tem, kar je pripisati verjetno tudi šibkemu pripovedno-epičnemu daru mnogih avtorjev, saj so ravno politične teme najbolj epske in najbolj izzivajo zares močna in spretna peresa. f j

Prejeli smo

SINDIKAT SLOVENSKE ŠOLE V GORICI O OTROŠKIH VRTCIH

Že večkrat je Sindikat slovenske šole posvetil pozornost našim otroškim vrtcem. Obravnaval je razne probleme, ki zadevajo obstoj in rast naših vrtcev in te probleme tudi obrazložil pristojnim oblastem. Z zadovoljstvom je ugotavljal, da naše vrtce obiskuje kar lepo število otrok, vendar je pri tem zabeležil, da v njih niso samo slovenski otroci. To, seveda, jemlje slovenskim vrtcem njihovo fiziognomijo in namen.

Na zadnji seji Sindikata je to vprašanje zopet prišlo na dnevni red, tudi na pobudo prizadetih staršev. Gre pa za vrtce, kjer sta v istem posloplju slovenska in italijanska sekcija, kjer otroci skupaj obedujejo in se skupaj igrajo, pomožno osebje pa je italijansko. To je delno dediščina ukinjenih vrtcev ONAIRC, dediščina, ki jo slovenska javnost odklanja. Vrtce bivše ONAIRC je prevzela država. Tudi v teh mora delovati zavredno slovensko učno in neučno osebje, kajti nihče ne more dati, česar sam nima, v našem primeru lepe slovenske besede in slovenskega duha. Starši pa imajo pravico, da se njihovi otroci dosledno vzgajajo v materinščini. Didaktično delovanje se namreč ne omejuje na učni čas, pač pa zajema vse momente življenja v vrtcih. Problem je žgoč, ker prehajamo v utrakvistične vrtce, ki niso po zakonu predvideni in po katerih bi naša šola imela nepopravljivo škodo.

Sindikat slovenske šole poziva torej odgovorne, da vzamejo resno v pretres ta položaj in da sprejmejo vse potrebne ukrepe, da bodo tudi slovenski vrtci delovali po obstoječih predpisih.

—O—

SLOVENSKI KULTURNI KLUB v Trstu

priredi večer

ARGENTINA IN NJENE NARAVNE LEPOTE

Predavanje z diapozitivi bo imela Marjanka Furlan v soboto, 13. januarja, ob 19.15 na sedežu društva v ulici Donizetti 3.

Trinkov koledar za leto 1979

Letošnji Trinkov koledar se predstavlja v že tradicionalni in prikupni obliki s podobo še mladega Trinka na ovitku. Uvodnik je posvečen »Trem papežem« — Pavlu VI., Janezu Pavlu I. in Janezu Pavlu II. Uvodnik lahko velja za uredniškega, ker ni podpisan, prav tako pa tudi naslednji članek »Ivan Trinko« — ob 25-letnici smrti. »Zdi se neverjetno, da bo dne 26. junija 1979 minilo že 25 let, odkar je zapustil ta svet buditelj beneških Slovencev — Ivan Trinko«, je rečeno v članku. »V teh 25 letih je bilo veliko napisanega o njem. Po njegovi smrti so se nad njim znesli njegovi sovravniki, ki so se takrat zbirali okrog lističa »Tricolore«, in zapisali celo to, da »bi bilo bolje, ako bi se ne bil nikdar rodil, ker je pokvaril toliko duhovnikov«. Njegovi prijatelji pa so žalovali za njim in iskali v njegovih spisih bogastvo, ki je prihajalo iz njegovega plemenitega srca. Kljub raznim razpravam, člankom in ocenam, ki so bile objavljene po koledarjih, revijah in časnikih, ostane Trinko kot človek, pesnik, pisatelj in umetnik še vedno premalo raziskan«.

Članek dopolnjuje značilna Trinkova fotografija iz starih let.

Sledi vrsta Trinkovih pisem Francu Levcu v razdobju 1884-1900. Ljubka šorli pa mu je posvetila lepo spominsko pesem »Nanj spomin bo večn«.

Koledar objavlja tudi redko Trinkovo pridigo v narečju iz leta 1889. V narečju je napisan tudi spis »Spomin na strica«. Gre za spomin Trinkovega nečaka Cirila, rojenega leta 1904. Martin Jevnikar pa je prispeval spis »Trinko o svojih prevodih« in sicer o podatkih o Trinkovi prevajavski dejavnosti iz literatur slovanskih narodov, ki jih je dal Trinko znanemu italijanskemu slavistu Cronii.

Ljubka šorli je zastopana v koledarju tudi še s pesmijo »Matajur«.

V rubriki »Naši možje« so predstavljeni nekateri ugledni beneško-slovenski duhovniki in sicer monsignor Angel Cracina, Pasquale Gujon in Valentin Birtič. V isti rubriki je objavljen spominski članek o umrlem monsignoru Rudolfu Klincu, ki je bil velik prijatelj Beneških Slovencev.

Koledar prinaša poleg tega še besedilo »Listine o pravicah Slovencev videmske pokrajine«, dopise beneško-slovenskih otrok, ki so napisani seveda v narečju in zato še posebno zanimivi, pa tudi prirske, ker opisujejo z vso neposrednostjo domačo vas, kmečko delo, ljudske praznike, šege in podobno — stvari, ki so jim blizu in pri srcu. Med njimi je celo nekaj pesmic. To vsebino dopolnjujejo razni drobni prispevki, kot npr. pregovori in uganke. Obilo je dokumentarnih fotografij.

Saša Rudolf Čar Macumbe

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO 2 OOOO

Z dokaj posrečeno reklamno pobudo je brazilska letalska družba VARIG, ki je brez dvoma med najresnejšimi ne samo v Južni Ameriki, pač pa na svetu, pričela objavljati v listih in revijah ponudbo za obisk Ria in drugih brazilskih mest. Desetdnevno potovanje vas bo stalo toliko, kot bi zapravili za 14-dnevno smučanje v domačih gorah, zagotavlja reklamna ponudba. Kdor si torej lahko privoščiti daljše počitnice na snegu, lahko resno pomisli, da bi veljalo za isti denar odkriti celino, ki nam je zemljepisno pa tudi kulturno precej daleč. Če cene, ki jih navaja družba VARIG, obsegajo ne samo potnino, pač pa tudi ostalo oskrbo, kar se je moč kaj lahko prepričati na rimskem predstavnštvu (ulica Vittorio Veneto 163), tedaj se bo marsikdo resneje oprijel misli o krajših počitnicah v Braziliji.

In če vas premami čar tropskega sveta, todaj v potovalnem načrtu ne sme manjkati Rio, še posebej, če obisk soupada s pustom, kajti karneval v Rio je brez dvoma nekaj edinstvenega in neponovljivega na svetu. Na svoj račun pa bodo prišli ne samo ljubitelji narave in viškov sodobne arhitekture, pač pa tudi sladokusci in iskalci novosti.

V Braziliji nasploh in v Rio še posebej boste na lastne oči lahko spoznali kaj je macumba, vraževnost, ki ni vraževnost, običaj, ki obenem zajema krščanske in po-

ganske navade iz črne Afrike, od koder je prišel lep del brazilskega prebivalstva. Vendar pa s tem še nikakor nismo do konca opisali macumbe, saj je pri tem treba omeniti strastno spoštovanje spomina na pokojne svojce, ki jim zvečer na plaži prižgejo svečo, okrog nje pa nanizajo hrano, ki jo je imel pokojnik najraje. Ni Brazilca, ki bi se polastil teh darov, čeprav na smrt zalakan. To pa je le najnižja vrsta macumbe, pristopna vsakemu turistu, saj je dovolj, da se ob mrazu sprehodi po slovitih plažah, kot sta Copacabana ali Ipanema.

Zahtevnejši obredi macumbe so po domovih, kjer svečeniki žrtvujejo spominu pokojnih kri ubitega črnega petelina ali kozliča, najzahtevnejši pa oni, ki jih oblasti sicer prepovedujejo, vendar brez vidnejšega uspeha, po jasan pragozdov, le nekaj kilometrov izven velemestnega središča. Vsakemu takemu obredu sledi ples sambe, ki se ob prepotenih barvitih telesih zavleče pozno v noč. Vse to je moč odkriti na lastne oči, čeprav morda ni povsem priporočljivo, saj se od časa do časa pri macumbi zgodijo tudi stvari, ki ne spadajo v to stoletje. Tu pa tam preveč radovedni turist drago plača to svojo slo po iskanju novosti, kdaj pa kdaj tudi s smrtjo, če ga od mamil, plesa in vraževnosti omamljeni oboževalci izberejo za človeško žrtev. To-

da to so primeri, ki jih je v zadnjih desetletjih moč sešteti na prstih ene same roke.

Obvezen pa je vsekakor tudi ogled vsaj ene izmed neštetič šol sambe, na katere naletimo v vsakem okraju, še posebej pa v favellas, to je najrevnejših predelih. In vendar favellas niso v predmestju, pač pa tudi v samem mestnem središču, večinoma visoko na gričih, ki jih v Rio nikakor ne manjka. Od tu je čudovit pogled na mesto, razumljivo torej, da se prebivalci, ki živijo v nemogočih higienskih pogojih, nočejo umakniti iz barak v sodobno grajena stanovanja, ki bi jih bili gradbeni špekulanti kaj radi dali v zameno za panoramična zemljišča.

Na svoj račun bo prišel — kot rečeno — tudi sladkusec. Že za zajtrk mu bodo prinesli izbor tropskega sadja, ki gre od papaje, grenilke in agrumov do avogada, melon in kruhovca, da o pravkar natrganih bananah sploh ne govorimo. Tropsko vročino bo preganjal s tipičnimi alkoholnimi napitki, kot so caipirinha, caipirissima ali caipiroska. V prvem primeru gre za mešanico narezane limone in domačega žganja Cachaca, v drugem Cachaco nadomešča beli rum, v tretjem pa vodka. Seveda gre za ledeno mrzlo pijačo, ki osveži in pospešuje apetit. Zahtevnejši bo izbral »cocoloco« — po naše neumni kokos. Kokosov oreh na vrhu prežagajo, vendar toliko, da se spodnjega dela še drži. Mleku primešajo ledene kocke in rum. Nekaj podobnega je tudi s svežim ananasom, ki ga znotraj izdolbejo in napolnijo z mešanico žganih pijač, limone in oranže. Ko je žeja tako pogršena, pričnemo s pomočjo natakarka misliti na hrano.

BOŽIČNI KONCERT V GORIŠKI STOLNICI

Letošnja božičnica je privabila v goriško stolnico veliko število vernikov in duhovnikov, iz mesta samega in tudi iz goriške okolice; opazili smo tudi ljudi z onstran meje. Božični koncert je postal že tradicionalno srečanje slovenskih vernikov na Goriškem in cerkvenih pevskih zborov. Bolj primerna se nam zdi ta oblika nastopov, to je nastopov združenih pevskih zborov, ker predvsem privabijo ljudi iz oddaljenih krajev in tudi petje postane mogočnejša zahvala Bogu. To smo opazili predvsem letos.

Najprej so nastopili združeni otroški zbori, ki jih je vodil Ivo Bolčina, zatem moški zbori pod vodstvom Zdravka Klanjščeka; koncert pa so zaključili združeni mešani zbori, ki so zapeli tri pesmi pod vodstvom Mirka Špacapana. Moramo reči, da so letošnji koncert obogatili nekatere manj znane a zato nič manj kvalitetne pesmi in pa krajša, a izvirna in prijetna skladba Mirka Špacapana ml., na besedilo Tomaža Vetrha. Vse točke programa je povezoval Franco Žerjal, ob orglah pa je spremljala Lojzka Bratuževa. Po končanem koncertu je Marija Češcut podala nekaj globokih misli o pomenu ohranitve naših izročil in o vsebini božične skrivnosti v našem času. Sledile so pete litanije in blagoslov, ki ga je opravil škofijski vikar Oskar Simčič ob asistenci župnikov iz Rupe in Podgore in ob skupnem petju ljudskih božičnih pesmi. Letošnja božičnica je bila ponovno dokaz globljega doživljanja božičnega praznika in sodelovanja med verniki slovenske goriške Cerkve.

Sovodenjski župan preklical ostavko

Kriza, ki je nastala v sovodenjski občini po odstopu župana Jožefa Češcuta, se je rešila. Na seji, ki je bila preteklo sredo, 3. januarja, je župan preklical svoj odstop in tako omogočil redno nadaljevanje dela v korist sovodenjskega prebivalstva. Naši bralci so že bili obveščeni o vzrokih, ki so privedli do odstopa Jožefa Češcuta; prav tako smo tudi poročali o izrazih solidarnosti, ki so jih razne politične sile izrekle županu. Po teh izjavah je Jožef Češcut tudi potrdil umik svoje ostavke. Prepričani smo, da je to storil, ker mu je predvsem za to, da bi se odpravil zastoj v delovanju občinske uprave, ki ima pred seboj važne naloge. To gre, po našem mnenju, pripisati predvsem poštenosti in zavzetosti sovodenjskega župana, ki se je vedno boril za dobrobit domačega prebivalstva. In tudi ta njegov umik moramo gledati v tej luči, ker gre v bistvu za poštenega človeka, ki ima svojo osebnost in je razumljivo, da ne prenese demagogije in da odklanja nepravične obsodbe in napade.

Jožef Češcut je v svojem govoru dejal, da je žalostno, da je prišlo do krize zaradi zunanjih dejavnikov; še bolj žalostno pa bi bilo, če bi danes imeli 300 brezposelnih. Nadalje je dejal, da je bilo delno preklicano to, kar so nekateri govorili in pisali o njegovi osebi. Izrazil je prepričanje, da je treba težave premagati in nadaljevati s poštenim in vestnim delom. Da so te besede iskrene, nimamo najmanjšega dvoma. Tega pa bi ne mogli trditi o nekaterih drugih »voditeljih«, ki se danes izmikajo, češ da napadi niso bili naperjeni proti županovi

osebi, ampak proti tistim silam, ki razbijajo enotnost delavcev. Brali smo o solidarnostnih izjavah določenih organizacij do delavcev, a nikjer ni bilo videti opravičila za napade na župana Češcuta. Zgodilo se je še več: komunistična partija ga je celo napadla, takoj potem ko so mu svetovalci iste stranke izrazili solidarnost. Ne vemo, če lahko verjamemo takim izjavam ali pa današnjim »jaz ne odgovarjam« in »časi so se spremenili«. Če so danes podobne besede iskrene, ne vemo; dejstvo je, da je bil izvršen oster napad na sovodenjskega župana in da senca teh napadov ostaja. Da je Jožef Češcut premagal to krizo, mu gre vsa čast, ker je njegova prva skrb bodočnost sovodenjske občine. Mislimo pa, da imamo vsaj pravico podvomiti, da so se nekateri člani odbora spremenili. Upajmo, da se ne bo ponovil primer »Manifatture goriziane«.

N. C.

—o—

RAZSTAVA ANDREJA KOŠIČA

Naš rojak Andrej Košič nas stalno preseneča: v špetru ob Soči je otvoril razstavo, ki bo odprta do 17. januarja. Slikar je znan v naši deželi in tudi izven nje in stalno dokazuje izredno aktivnost na umetniškem polju. Njegova dela so preprosta in iskrena, tako da privlačijo še najbolj zahtevnega obiskovalca njegovih razstav. Andreju Košiču čestitamo za njegovo ustvarjalno dejavnost in mu želimo še veliko uspehov.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOO 33 OOOO

Joakim je ostal na ladji, pripovedoval o domu in se bratu še enkrat zahvalil za denar, ki ga je poslal, zdaj je prekrit skedenj in malčici hodita v praznih oblekah v cerkev. Mati je vso zimo bolehal in zdaj, ko se je Joakim odpeljal od doma, je ležala v postelji, a rekla je sama, da ni nevarno. Oče je bil zdrav in je pozimi enkrat pregledal brzovavno progo. Sicer pa ni v srenji dosti sprememb, saj res, Karolus je zdaj za župana, zakaj trgovec, ki je opravljal to službo pred njim, je hotel graditi neko pot, Karolus pa je menil, da tega ne zmorejo, in tako je bil izvoljen on. »Ampak s Karolusom je tudi tako tako,« je rekel Joakim, »njegova žena je vsa spremenjena.«

»Kako to?« je vprašal Edevart z zanimanjem.

»Venomer mrmra nekaj zase, čisto ponorela je, mislijo, da ji je narejeno.«

»Ana Marija?«

»Ona, ali ti gre to v glavo!« je vzkliknil Joakim. »Pa je bila tako pripravna in pogumna pozimi, kadar so bili možje od doma, je tudi tele sama zaklala. Živ krst tega ne razume. Zdaj sliši neprestano klice z barja, pa češ, da je Skaara, ki ne more najti pokoja. Ko se je Karolus vrnil domov in je bil izvoljen za župana, je rekla, da mora sklicati vso srenjo, naj prekopljejo barje in spravijo Skaara na dan. To zgodbo s Skaarom si žene tako neverjetno k srcu, čeprav je takrat vse storila, da bi ga bila rešila. Potemtakem Karolusu ni tako lahko, zdaj si skoraj ni upal od doma...«

Edevart je razkazal vsa darila, ki jih je hotel nesti spomladi domov, dal je Joakimu svetel nož v nožnicah in ga vèdel s seboj doli v skladišče ter mu pokazal mrežo. »Tistole mrežo za slanike lahko vzameš!«

Joakim ni razumel. »Vzamem?« je vprašal in začel brkljati okoli mreže, ležala je tam tako mogočna in rjava, kakor bi gledal goro, pa je bila res mreža za slanike. »Kaj pa govoriš — pa ne, da bom jaz imel mrežo?« je vprašal.

»Tvoja naj bo!« je rekel Edevart ves napihnjen.

Joakim prevzet: »Bog bodi z mano, kakšen pa si!«

Smejala sta se oba s solzami v očeh, tako sta bila ginjena, to je šlo na dušo. Bajna nada se je razgrnila pred Joakimom: imel je mrežo, v krogu možakov lahko stoji in odkazuje vsakemu posameznemu svoje mesto, mrežo razpne čez preliv in zapre bogastvo, polovica izkupička gre lastniku mreže ... Brata sta govorila o mreži, kako dolga je, odkod je prišla, kaj je stala. Joakim bi jo bil najrajši vzel kar s seboj, toda mreža za slanike navsezadnje ni žepni robec, temveč tovor za čoln, in domenila sta se, da pride ponjo Karolus s svojim osmakom. Na kopnem sta se ogledala za kolibo, v katero bi jo spravila.

Dnevi so potekali, ribji lov je bil še slab, vrhu tega so imeli spremenljivo vreme. Pri Edevartu je bilo vse pripravljeno za trebljenje rib, sodi za ribje olje so bili postavljeni, sol je bila pri roki, eden od mož, ki naj bodo ribe trebili, se je vsak den ukvarjal s svojimi velikimi noži. Toda lov je ostal tudi nadalje slab. Edevart je poku-

pil vse, kar je mogel dobiti, toda to je zadoščalo komaj, da so pokrili dno.

Brodar Norem je prišel k njemu in rekel, da je prejel z zapada poročilo, da lov tam ni boljši, da pa ni tudi tam nič kupcev, zato je menil, da bi bilo vendar najbolje, če bi eden njiju jadral proti zapadu, in to bi bila v tem primeru galeasa. Pustil je Edevartu denarja in je govoril z njim po očetovsko in prijateljsko, in zdaj je imel Edevartu — svojemu mlademu prijatelju — nekaj posebnega povedati, o nečem bi se morala zediniti, nič znamenitega, pa vendar — On da je že oddavna pri Knoffu, da je dvanajst let nakupoval ribe in vedno je šlo dobro, in da naj ne bosta ona neumnejša od drugih ribarjev in si ne stojita sama na poti, ena ladja lahko plačuje šiling več, druga šiling manj, saj gospodarji ladij ne morejo zasledovati cen od dne do dne, to je nemogoče in Knoff da ima drugih opravkov —

Skratka, brodar Norem je hotel pri Edevartu prav tiho potrkati, ali se ne bi mogla zediniti, kako bi Knoffa malo prevarila, kako bi ga pri nakupu rib prav malo in samo rahlo prevarila. Kaj sodi o tem njegov mladi, dobri prijatelj?

Edevart od kraja ni dal odgovora.

Stvar je torej taka: če bi dobila ribo za dva šilinga ceneje, bi lahko romala ta dva šilinga v njun žep, jeli?

»Je,« je rekel Edevart. »Ampak kedaj je riba dva šilinga cenejša? Nikoli, saj imamo vendar dnevno ceno.«

»Že,« je odgovoril Norem na toliko nezkušenost, »pa saj smo prav mi tisti, ki postavljamo dnevno ceno, in postavimo jo za dva šilinga višjo, da odpade tudi nam kaka malenkost.«

»A, tako se to dela!« je rekel Edevart. Spomnil se je, kaj je rekel nekoč njegov tovariš Avgust, da človek pri ribjem nakupu že lahko malo gleda na svoj žep, ta način je torej znan, Avgust je vedel zanj, Avgust je vedel vse take reči.

»Tako se to dela, da,« je nadaljeval Norem. »Knoff ne izprašuje drugih ladij, po čem so kupovale ta in ta dan pozimi, in tudi če bi vpraševal, prej ko ne ne bi dobil od vseh enakega odgovora, saj drugi brodarji delajo natanko tako kakor mi, od njih sem se naučil.«

»Da, če gre na ta način —!« je rekel naposled Edevart in ni odbil.

»To gre izvrstno,« je menil Norem, stari, ugledni sivobradec, posestnik dvorca in imoviti mož. Samo glede tega se morata zediniti, da ne bo pisal v knjigo eden tako in drugi tako. Vsekakor bi bilo zdaj ugodno, da bi se ladji ločili in bi galeasa odjadrala na zapad, toda paziti bi bilo treba, da ne bo razlika v ribjih cenah na obeh krajih prevelika.

Ko je brodar Norem odhajal, je pomolil mlademu in tako dragemu prijatelju roko, in Edevart je udaril z nekako prisego na sporazum. Kaj naj bi bil drugega? Celó če bi javil ta načrt lastništvu, mu gotovo ne bi verjeli, kajti Norem je bil od kedaj že v službi pri šefu, in čemu bodi Edevart tolikanj boljši od drugih, zakaj naj bi stal sam sebi na poti? Pa seveda je bil Norem pret-

kan lopov, ki je izkoristil prijateljstvo in gostoljubje enega dne na svojem domu, da je zapeljal tudi druge v to lopovstvo.

Taki so bili ljudje.

In tako so imeli nekaj časa dober ribji lov, in Edevart je nakupoval in nakupoval, in čudežne dvojčice so se množile v tajnem predalu v mizi, dokler ni, nekako sredi marca, prihrumel silen vihar in je vse ustavil. Tri dni je stalo svarilno znamenje za vihar. Ljudje so se še dolgo spominjali te nevihte, štiriindvajseturnega izbruha, ki je pretresel zemljo in preplašil duše. Začelo se je z nenavadno tišino: vseokrog je omrtvelo, celó morske ptice so obmolknile, svet kakor da je ležal v sponah. Ta težka negibnost je bila skoro najhujše, nič drugega ni bilo razen nje, za ljudi čisto brezmišelnost stanje. Dvanajst ur je tičal svet v neredu, v blodnji, ki je že sama zadostovala, da je duše popolnoma zmedla — nato vztrepeče borna bilka na strehi kolibe za čolne, nato hukne veter, tišina se je razpočila, morje zopet zaživi, odnekod daleč zunaj prihaja nekaj, prihaja in prihaja, piščal se oglasi vmes, tuli, še več piščali se oglasi, trombe zapoje, orgle, rjojenje, in divjanje. Morje je bilo za nekaj ur bela blaznost.

Za ljudi ni bilo tako hudo, imeli so dvanajst ur, da so spravili na varno svoje orodje, in pri mnogih hišah in kolibah za čolne so privezali strehe s konopci. Tretji dan je najhujše minilo, samo večno bučanje od morja in polumesec, ki je na pošev hitel med oblaki in bil kakor škileče oko. Svarilno znamenje za vihar so spustili.

(Dalje)

Želje in pričakovanja...

Nadaljevanje s 5 strani

čanjem, da ne bomo v letu 1979 ponovno prisiljeni govoriti v podobnem tonu.

Še marsikaj si želimo v komaj začetem letu. Predvsem to, da bi se naša mladina utrdila v globoki narodni zavesti, v medsebojnem spoštovanju; da bi prav ta mladina ne pozabila na Boga ... prepogostoma opažamo, da ga odriva, celo prezira. Je razumljivo, da pojav ni splošen, a čutimo dolžnost, da na to opozorimo.

Morda zahtevamo preveč, a v letu, ki je pred nami, si želimo še večjega udejstvovanja na prosvetno-kulturnem področju; preteklo leto nam je dokazalo, da lahko tudi sami kaj ustvarimo — vzpodbujamo in vabimo mladino, naj nastopa, poje, igra, piše, študira. Na naši njivi ne bo nikoli preveč rok. Od naših izvoljenih predstavnikov zahtevamo večje zavzetosti in vztrajnosti (o vseh bi ne mogli reči, da so se najbolje izkazali). Upajmo, da bo z novim letom okrepila svoje delo Konzulta za slovenska vprašanja v goriški občini, da bo ponovno deloval enotni šolski odbor, da bo slovenska javnost odločneje podprla važno vlogo in stalna prizadevanja Sindikata slovenske šole. Zavedamo se, da smo se omejili na tri konkretne vprašanja in da obstajajo še druga, ki jih nismo omenili. Bo tudi res, da ni prav vse tako črno, kot se zdi: a o tem naj si vsak bralec ustvari svoje mnenje.

A. V.